

Hvilke regler gjelder for fremvisning av dyr?

Veileder om forskrift om dyrevelferd ved fremvisning av dyr

Innhold

Innledning.....	4
Dyr har egenverdi – prinsipper fra dyrevelferdsloven	4
Annet regelverk gjelder i tillegg.....	4
Kapittel 1. Innledende bestemmelser	5
§ 1. Formål.....	5
Hva forteller formålsparagrafen?	5
§ 2. Virkeområdet.....	6
Hva er «fremvisning»?.....	6
Hvilke fremvisninger er ikke omfattet av forskriften?	6
Noen unntak for fisk, tifotkreps og blekksprut.....	7
§ 3. Definisjoner	7
Når er en gård en besøksgård og dermed en dyrepark?	7
Noen eksempler på midlertidig fremvisning	7
Kapittel 2. Generelle bestemmelser	8
§ 4. Tillatte dyrearter og tillatelse	8
Noen dyr kan vises fram uten at dere søker om tillatelse.....	8
Dyreparker kan søke om tillatelse til å vise fram andre dyr	8
Sirkus må alltid søke om tillatelse til å vise frem dyr	9
Hva skal søknader om å vise frem dyr inneholde?	9
Hvordan søke om tillatelse?	11
Husk å søke i god tid før fremvisningen!	12
§ 5. Kompetanse.....	12
Personer som viser fram dyr, må ha kompetanse.....	12
§ 6 Forbud mot visse typer fremvisning	12
Hvilke aktiviteter er det forbudt å vise fram?	12
Avliving av dyr er ikke tillatt underholdning.....	13
Dyr skal ikke vises frem i utstillingsvindu	13
§ 7 Trening av dyr og gjennomføring av fremvisningen	13
Dyrene må være egnet til fremvisningen	14
Spesielt om fremvisning av tifotkreps ute av vann	14
§ 8. Levemiljø, tilsyn og stell.....	14
Hvordan skal tilsyn og stell av dyrene være?	15
Hvordan skal dyrene ha det der de bor?.....	15
Hvilke dyr trenger oppholdsrom?	16
§ 9.Oppholdssted	16

Veileder til forskrift om dyrevelferd ved fremvisning	Fastsatt av Mattilsynet januar 2017
Når er det «åpenbart unødvendig» med brannslukkestyr?.....	17
Dyrene skal skjermes mot uønsket kontakt med publikum	17
Kapittel 3. Melding og dokumentasjon	17
§ 10. Generelle krav til melding.....	17
Hvem må melde om fremvisning?.....	18
Hva skal meldinger om fremvisning av dyr inneholde?.....	18
Hvordan melder jeg fra om fremvisning?.....	20
§ 11. Tilleggskrav ved melding om dyrepark	20
§ 12. Dokumentasjon	20
Kapittel 4. Spesielle bestemmelser om dyreparker	21
§ 13 Tilleggskrav for levemiljø og oppholdssted	21
§ 14. Helse	21
§ 15. Tekniske innretninger	21
§ 16. Brannsikring.....	22
Når er det «åpenbart unødvendig» med brannvarslingsanlegg?.....	22
Vedlegg 1: Dyrearter som er tillatt i dyreparker og ved midlertidig fremvisning uten særlig tillatelse	23
Hvilke fuglearter kan vises frem uten tillatelse fra Mattilsynet?	25
Vedlegg 2: Brukerveiledning til Mattilsynets skjematjenester.....	26

Innledning

Veilederen er fastsatt av Mattilsynet januar 2017.

I denne veilederen forklarer Mattilsynet noen av bestemmelsene i fremvisningsforskriften nærmere. Målet er at dere som viser fram dyr, skal forstå hva forskriften krever av dere. Forskriften retter seg både mot personer som er ansvarlige for virksomheter som viser frem dyr, og personer som holder, steller eller bruker dyr til fremvisning. Alle disse har ansvar for å sikre velferden til dyrene og å følge reglene i forskriften.

Dyr har egenverdi – prinsipper fra dyrevelferdsloven

Dyrevelferdsloven gjelder for alle aktiviteter med dyr. Forskriften utdyper hva loven innebærer når dyr skal vises fram. Noen av bestemmelsene i dyrevelferdsloven er særlig aktuelle:

Hva sier dyrevelferdsloven om fremvisning av dyr?

- Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Dette står i dyrevelferdslovens § 3.
- I dyrevelferdsloven § 26 står det blant annet at den som trener og bruker dyr til fremvisning, og den som arrangerer slike aktiviteter, skal påse at dyra
 - er i stand til å gjennomføre aktiviteten uten å bli utmattet eller skadet
 - ikke utsettes for eller påvirkes av midler eller behandling som kan skade deres velferd under aktiviteten.
 - ikke skremmes, skades eller utsettes for unødvendige påkjenninger eller belastninger.
 - ikke trenes eller brukes i kamp mot andre dyr eller mennesker.
- Avlaving av dyr skal ikke skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement. Dette står i dyrevelferdslovens § 12.

Annet regelverk gjelder i tillegg

Forskriften gjelder i tillegg til andre og mer generelle regler for dyrehold. Dette er for eksempel regler om transport av dyr, dyrehelse (bl.a. om innførsel av dyr, karantene, merking, forflytning av dyr), og biprodukter (døde dyr, gjødsel, melk etc). Disse reglene kan du finne mer informasjon om på www.mattilsynet.no

Det finnes også regler for beskyttelse av naturmangfoldet, hold av vilt og handel med utrydningstruede dyrearter. Dette regelverket er det Miljødirektoratet som har ansvaret for (www.miljodir.no).

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

I § 1 står det:

Formålet med forskriften er å ivareta god velferd og respekt for dyr som vises frem for et publikum.

Hva forteller formålsparagrafen?

God dyrevelferd og respekt for dyr er formålet både i dyrevelferdsloven og fremvisningsforskriften.

Formålsparagrafen er viktig når de andre bestemmelsene i forskriften skal tolkes. Dette gjelder særlig skjønnsmessige bestemmelser, altså når kravene ikke er konkrete, men må tolkes i hvert enkelt tilfelle: Bli dyrevelferden og respekten for dyr ivaretatt? For eksempel vil fremvisning som går ut på å latterliggjøre dyr, håne eller degradere dem, motvirke formålet om å ivareta respekten for dyr.

Hva er (god) dyrevelferd?

«De fem friheter» (fra Brambell, 1965) har dannet grunnlag for utvikling av dyrevelferdsregelverket:

Frihet fra sult, tørste og feilernæring - ved at dyra har fri tilgang på friskt vann og en diett som opprettholder god helse og trivsel.

Frihet fra fysisk ubehag - ved at dyra holdes i egnet levested med komfortabel liggeplass og ly for vær og vind.

Frihet fra smerte, sykdom og skade - ved forebygging, rask diagnostisering og behandling.

Frihet til å utøve normal atferd - ved at dyra får nok plass i egnet miljø og samvær med dyr av samme art.

Frihet fra frykt og stress - ved at dyra holdes og behandles på en slik måte at de unngår varig frykt og stress.

De fem frihetene er en god rettesnor for hvordan dyr bør holdes for å ha god velferd. Dyrevelferd handler likevel mest om hvordan det enkelte dyr opplever sin tilværelse, om det trives eller ikke. Dette er det ikke mulig å måle direkte, men dyrets utseende og atferd sier noe om hvordan dyret har det.

I tillegg til fysiske indikatorer som for eksempel renhet, hold og tegn på sykdom eller skader, er atferd en viktig indikator på dyrets velferd. Positiv sosial atferd, pelspleie, utforskende atferd og lek er eksempler på atferd som tyder på god dyrevelferd. Tegn på stress, frykt, angst, frustrasjon, unormal aggresjon, ufullstendig kroppspleie, redusert aktivitet, stereotypier, apati og at dyret aldri leker, er tegn på dyrevelferden at ikke er god. For å sikre god dyrevelferd må den som er ansvarlig for fremvisning av dyr, tilby dyrene et levested som passer for den aktuelle arten, og i tillegg være i stand til å vurdere velferden hos det enkelte individet og gjøre nødvendige tiltak.

§ 2. Virkeområdet

I § 2 står det:

Forskriften omfatter hold og bruk av pattedyr, fugler, reptiler, amfibier, fisk, tiftokreps og blekksprut i sirkus og dyreparker og ved midlertidig fremvisning.

Forskriften retter seg mot den ansvarlige for virksomheten, og enhver som stiller, holder og bruker dyr i sirkus, dyreparker og midlertidig fremvisning.

Forskriften gjelder ikke for tilfeller der fremvisning ikke er hovedformålet, herunder undervisning, avlsarbeid, konkurranser og prestasjonsprøver, omsetning av levende dyr og omsetning for human konsum av fisk, tiftokreps og blekksprut.

§ 7 første og femte ledd og § 12 annet ledd bokstav b og c gjelder ikke for fisk, tiftokreps og blekksprut. Forskriften gjelder ikke for Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

Hva er «fremvisning»?

Begrepet «fremvisning» er ikke definert i dyrevelferdsloven eller fremvisningsforskriften, men det handler om aktiviteter der dyr vises fram for et publikum: Dyr opptrer, underholder, brukes som pynt eller reklame eller vises fram av andre grunner for et publikum i kortere eller lengre perioder. I tillegg må dyreholderen ha en planlagt og bestemt hensikt med å vise frem dyrene. Slik fremvisning vil ofte, men ikke alltid, være av kommersiell karakter.

Film- og TV-opptak med dyr er ikke «fremvisning» dersom opptaket skjer uten publikum til stede.

Hvilke fremvisninger er ikke omfattet av forskriften?

Når fremvisning ikke er hovedformålet, gjelder ikke forskriften. Dette står i § 2 tredje ledd. En temadag med formål å øke folks interesse for naturen, som innebærer at smådyr fanges inn og vises frem der og da for så å slippes ut igjen, kan være et eksempel på arrangement som ikke regnes som fremvisning av dyr.

Eksempler på aktiviteter som normalt er unntatt fra forskriften:

- Bruk av dyr i undervisning på skoler og universiteter.
- Konkurranser innen hestesport eller hundesport, reinkappløp, kaninhopping.
- Hunde-, katte- og kaninutstillinger, feskjå, mønstringer og avlskåring og andre arrangementer der dyr bedømmes etter eksteriøret. Her er formålet først og fremst å vise frem dyrene for en dommer, ikke for et publikum. Slike arrangementer vil også regnes som en del av avlsarbeidet. Utstillinger som også arrangeres for å trekke publikum, kan likevel være omfattet av forskriften. Et eksempel er «Dyrsku'n» i Seljord, som viser fram mange andre dyr i tillegg til utstillingsdyrene og åpner for at publikum kan klappe, mate og ri på dyr.
- Hold av levende fisk, tiftokreps og blekksprut på fisketorg eller i restauranter. Unntaket gjelder hvis dyrene skal selges og spises. Dyrevelferdsloven gjelder likevel.

Noen unntak for fisk, tifotkreps og blekksprut

Noen av bestemmelsene i forskriften gjelder ikke for fisk, tifotkreps og blekksprut. Slike dyr er ofte fanget i havet og holdes i store mengder i akvarier og kummer. Dette gjør det vanskelig eller umulig å oppfylle disse forskriftsbestemmelsene i praksis, og det er derfor gjort unntak for disse artene. Dette gjelder følgende bestemmelser:

- kravet om at dyrene skal være tilstrekkelig tamme og tilvendt forholdene under den aktuelle fremvisningen (§ 7 første ledd)
- kravet om at syke, skadde, høydrektige og nyfødte dyr bare kan fremvises hvis det ikke går ut over dyrenes velferd (jf. § 7 femte ledd). Unntaket gjelder fordi det kan være vanskelig å identifisere disse tilstandene for fisk, tifotkreps og blekksprut. Selv om det er gjort unntak i forskriften, gjelder dyrevelferdsloven. Dette betyr at man ikke kan vise frem dyr som det er latt å oppdage at er syke eller skadde dersom fremvisningen blir en ekstra belastning.
- kravet om tilsyn minst to ganger daglig (§ 8 første ledd). Dette betyr ikke at slike dyr er unntatt fra krav om tilsyn, men at hyppigheten av tilsyn kan være sjeldnere enn to ganger daglig når dette er forsvarlig ut fra hensynet til dyrevelferden.
- kravet om at virksomheten skal dokumentere antallet dyr og fødsler, sykdom og skader (§ 12 andre ledd, bokstav b og c)

Tifotkreps er krabber, hummere, kreps og reker.

§ 3. Definisjoner

I § 3 står det:

- a) *sirkus: alle former for omreisende forestillinger der dyr fremvises for publikum*
- b) *dyrepark: alle former for stasjonære og varige anlegg der dyr holdes for å fremvises for publikum; herunder dyrehager, kommersielle akvarier og besøksgårder*
- c) *midlertidig fremvisning: når dyr fremvises for publikum i en avgrenset periode utenfor sine vante omgivelser, med eller uten oppstalling på stedet over natten.*

Når er en gård en besøksgård og dermed en dyrepark?

Besøksgårder er gårdsbruk som har som hovedoppgave å vise fram et mangfold av husdyr og kanskje andre typer dyr. Besøksgårdene gir publikum et kontinuerlig tilbud, eller gjentar tilbudet med jevne mellomrom, for eksempel hver sommer eller før jul. Gården er en besøksgård selv om den markedsføres som for eksempel "gårdspark", "turistgård" og "husdyrpark". Besøksgårder regnes som dyreparker i fremvisningsforskriften.

Noen eksempler på midlertidig fremvisning

Kortvarige, sporadiske arrangementer som for eksempel "Åpen Gård", regnes som midlertidig fremvisning dersom dyrene ikke vises frem i sine vante omgivelser. Andre eksempler på midlertidig fremvisning kan være julekrybber, Dyrsku'n og liknende publikumsrettede arrangementer, messer/stands og oppvisninger.

Kapittel 2. Generelle bestemmelser

§ 4. Tillatte dyrearter og tillatelse

I § 4 står det:

Dyr som fremgår av vedlegg 1 til denne forskriften, kan fremvises i dyreparker og ved midlertidig fremvisning uten særskilt tillatelse. Melding om fremvisning skal sendes i tråd med kapittel 3.

Dyreparker kan søke om tillatelse fra Mattilsynet til å fremvise andre arter enn de som fremgår av vedlegg 1.

Sirkus som skal vise frem dyr, må søke om tillatelse fra Mattilsynet.

Søknad om tillatelse skal i tillegg til opplysninger som fremgår av § 10 andre ledd, inneholde beskrivelser av:

- a) dyreart og antall dyr*
- b) personalets kunnskap om og ferdigheter i tilsyn med og håndtering og stell av dyrearten*
- c) nødvendige tiltak for å ivareta god velferd for dyrearten.*

Tillatelse etter denne forskriften fritar ikke for plikt til å påse at fremvisning er tillatt etter annet regelverk.

Dyrene kan ikke tas inn i dyreparken eller fremvises i sirkuset før Mattilsynet har gitt tillatelse.

Noen dyr kan vises fram uten at dere søker om tillatelse

Det er tillatt å vise frem de dyreartene som står i vedlegg 1 til forskriften uten å søke om tillatelse på forhånd. Dette gjelder ikke for sirkus, se under.

Den som viser frem dyrearter på vedlegg 1, må likevel melde fra til Mattilsynet om dette. Se eget avsnitt om melding.

Vi gjør oppmerksom på at det er strenge begrensinger i dyrehelser regelverket når det gjelder flytting av sau og geit. Se www.mattilsynet.no for mer informasjon.

Dyreparker kan søke om tillatelse til å vise fram andre dyr

Dyrehager, akvarier og besøksgårder kan søke om tillatelse til å vise frem andre dyrearter enn de som står i vedlegg 1 til forskriften.

Hvis en dyrepark søker om tillatelse til å vise fram dyrearter som ikke står på listen over tillatte arter, vurderer Mattilsynet i hvert tilfelle om kravene i forskriften kan overholdes eller ikke. Tillatelser gis vanligvis på ubestemt tid og for den eller de aktuelle dyrearten(e), men ikke for spesifikke individer. Mattilsynet kan sette vilkår for tillatelsen, for eksempel når det gjelder levemiljø for dyrene.

Selv om man får tillatelse etter denne forskriften, kan andre regler forby aktiviteten eller kreve tillatelse (jf. femte ledd). Eksempler på regler som kan være aktuelle, er beskrevet i innledningen.

I siste ledd i § 4 står det at dyrene ikke kan tas inn i dyreparken før Mattilsynet har gitt tillatelse. Dette gjelder bare dyr som det må søkes tillatelse for, og gjelder altså ikke dyr på listen i vedlegg 1.

Spesielt om dyreparker som allerede har tillatelse

Dyreparker som allerede har tillatelse til å vise frem en dyreart etter den gamle dyrevernsloven (fra perioden før 2010), trenger ikke å søke om dette på nytt selv om arten ikke står på listen over tillatte arter i vedlegget. Bestemmelsene i forskriften gjelder likevel

foran de vilkårene som ble gitt i de gjeldende tillatelsene. Det betyr at i noen tilfeller vil kravene være strengere enn tidligere, og at Mattilsynet kan fatte vedtak for å sikre at dyreparken følger forskriften.

Hvis de gamle tillatelsene inneholder særlige vilkår, som for eksempel at tillatelsen gjelder spesifikke individer eller et visst antall dyr av en art, må dyreparken søke om tillatelse på nytt hvis disse vilkårene ikke lenger er oppfylt eller kan oppfylles.

Spesielt om dyreparker som allerede viser frem dyr uten tillatelse

I perioden fra 1. januar 2010 og frem til 1. januar 2017 har det ikke vært krav om tillatelse fra Mattilsynet for å vise frem dyr i dyreparker. Dette betyr at dyreparker har hatt anledning til å vise frem dyr som ikke står på listen i vedlegg 1 i forskriften uten tillatelse fra Mattilsynet. For å fortsette å vise frem disse dyreartene må dyreparkene få tillatelse fra Mattilsynet. Fristen for å søke er 30. juni 2017. Denne fristen gjelder kun dyrearter som dyreparken allerede hadde per 31. desember 2016. Disse artene kan vises frem i perioden frem til søknaden er behandlet, forutsatt at søknaden er sendt innen fristen.

Sirkus må alltid søke om tillatelse til å vise frem dyr

Uansett dyreart må sirkus alltid søke om å få vise frem dyr. Sirkuset skal sende en ny søknad for hver sesong. Søknaden må omfatte alle dyrene som skal vises frem i den aktuelle turnéen. Mattilsynet vurderer om kravene i forskriften kan overholdes for hver enkelt dyreart og hvert oppvisningsnummer. Mattilsynet kan sette vilkår for tillatelsen, for eksempel når det gjelder levemiljø for dyrene.

Vitenskapskomiteen for mattrygghet avga i 2008 en rapport om dyrevelferd ved hold og bruk av flere dyrearter i sirkus. Mattilsynet bruker denne når vi vurderer den enkelte dyrearts egnethet og behov, sammen med annen aktuell litteratur, relevant dyrevelferdsregelverk og alminnelig skjønnsutøvelse. Mattilsynets forvaltningspraksis er at vanlige husdyrarter normalt tillates, mens dyrearter som ikke er domestiserte, vanligvis ikke tillates.

Hva skal søknader om å vise frem dyr inneholde?

Søknad om å vise frem dyr på sirkus

Søknad om tillatelse til å vise frem dyr på sirkus må inneholde:

Informasjon om virksomheten (sirkuset)

- ansvarlig person for virksomheten
- virksomhetens navn

Informasjon om dyrene

- Hvilke dyrearter skal vises frem?
- Hvor mange dyr av hver art?
- Dyrenes opprinnelse, det vil si hvilket land de kommer fra. Dette må spesifiseres for hvert dyr eller hver gruppe av dyr. En gruppe dyr er dyr av samme art som har samme opprinnelse.
- Hvilke typer fremvisning skal gjøres (beskrive sirkusnummeret/oppvisningen). Dette må beskrives for hvert dyr, eller for hver gruppe av dyr som skal delta i samme nummer.

Informasjon om kompetansen til personene som skal håndtere dyrene.

Dette må beskrives for alle dyreartene, og gjelder både personer som gjennomfører selve fremvisningen av dyrene, og personer som har ansvar for håndtering (transport,

tilsyn, stell etc.) av dyrene for øvrig (for eksempel sjåfør på transportmiddel, personer som har ansvar for fôring og annet stell av dyrene).

Det er ingen krav om spesifikk dokumentasjon av kompetansen, men søknaden må inneholde informasjon om eventuell relevant utdanning, arbeidserfaring eller andre relevante momenter som beskriver kompetansen.

Hva som regnes for relevant, vil variere avhengig av blant annet dyreart. Det kreves for eksempel mer spesifikt ervervet kompetanse for å sikre god dyrevelferd for dyrearter som ikke vanligvis holdes som husdyr, enn for arter det normalt er en del kunnskap om i befolkningen fordi de er vanlige husdyr. Noen dyrearter har behov som er vanskeligere å tilfredsstillere i fangenskap enn andre dyr, fordi deres naturlige atferd er mindre forenelig med et liv i fangenskap. I slike tilfeller vil det også være større behov for spesifikk kompetanse om arten.

Se også veiledning om hva det innebærer å ha tilstrekkelig kompetanse i eget avsnitt.

Informasjon om tiltak som skal gjennomføres for å sikre god velferd for dyrene

Det er viktig at søknaden beskriver hvilke spesielle utfordringer som følger med fremvisningen av de aktuelle dyrene, og hvordan disse utfordringene skal løses. For sirkus vil det for eksempel være aktuelt å beskrive tiltak og rutiner for å sikre:

- at transport av dyrene foregår etter regelverket. [Forskrift om ikke-næringsmessig transport av dyr og transport av sirkusdyr](#) utdypet kravene til slik transport.
- at dyrene har nok plass og mulighet for tilstrekkelig aktivitet
- riktig diett for dyrearter med svært spesielle behov
- at dyr tas ut av forestillingen dersom de er syke, skadde eller høydrektige eller av andre grunner blir utsatt for unødige påkjenninger.

Reiserute

Hvor (adresse) og når (dato) sirkuset skal vise frem dyr

Veiledning om *hvordan* sirkuset skal søke følger under.

Søknad fra dyreparker om å vise frem andre dyrearter enn de i vedlegg 1

Søknad om tillatelse til å vise frem andre dyrearter enn dem som er nevnt i vedlegget i forskriften, må inneholde:

Informasjon om virksomheten (dyreparken)

- ansvarlig person for virksomheten
- virksomhetens navn
- beskrivelse av driftsform og driftsplan.
 - Med «driftsform» menes først og fremst måten dyrene holdes på, for eksempel ute eller inne, i løsdrift eller på bås.
 - Driftsplan er en beskrivelse av hvordan virksomheten skal drives. Den bør inneholde en kort, overordnet beskrivelse av rutiner for tilsyn, stell og eventuelt håndtering av dyrene som vises frem. Hvis virksomheten har spesielle fokusområder eller andre formål enn kun kommersiell fremvisning, for eksempel bevaring av dyrearter, kan dette også beskrives i driftsplanen.
- beskrivelse av system for dokumentasjon av de forholdene som er omtalt i § 12.
 - Dette innebærer en beskrivelse av virksomhetens interne rutiner og systemer for dokumentasjon.
- kart som viser fremvisningsstedets geografiske plassering
- plantegning over fremvisningsstedet
 - Arealet for hver art og hvert individ, områdets innhold og plassering i forhold til andre arter, er relevant informasjon som bør inngå.

- dokumentasjon som viser at virksomhetens økonomi kan sikre god dyrevelferd
 - Her er det naturlig med et budsjett som både viser inntektsgrunnlaget og hvilke utgifter virksomheten regner med å ha for å ivareta dyrenes velferd (fôring, tilsyn, beriking av oppholdsområde, veterinær m.m.).

Hvis virksomheten nylig har gitt disse opplysningene til Mattilsynet, for eksempel i forbindelse med registrering av dyreparken (melding om fremvisning, § 10), er det bare nødvendig å sende inn opplysninger som har betydning for de dyreartene som det søkes om å vise frem nå.

Informasjon om dyrene som det søkes om å få vise frem

- Hvilke dyrearter skal vises frem?
- Hvor mange dyr av hver art?
- Dyrenes opprinnelse, det vil si hvilket land de kommer fra. Dette må spesifiseres for hvert dyr eller hver gruppe av dyr. En gruppe dyr er dyr av samme art som har samme opprinnelse.

Informasjon om kompetansen til personene som skal håndtere dyrene

Dette må beskrives for alle dyreartene, og gjelder alle personer som har ansvar for håndtering og stell av dyrene.

Det er ingen krav om spesifikk dokumentasjon av kompetansen, men søknaden må inneholde informasjon om eventuell relevant utdanning, arbeidserfaring og andre relevante momenter som beskriver kompetansen.

Hva som regnes for relevant, vil variere avhengig av blant annet dyreart.

Det kreves for eksempel mer spesifikk kompetanse for å sikre god dyrevelferd for dyrearter som ikke vanligvis holdes som husdyr, enn for arter det normalt er en del kunnskap om i befolkningen fordi de er vanlige husdyr, eller for hold av eksotiske arter som har behov for et annet miljø (for eksempel temperatur, luftfuktighet) enn det som naturlig finnes i Norge.

Noen dyrearter har behov som er vanskeligere å tilfredsstille i fangenskap enn andre dyr, fordi deres naturlige atferd er mindre forenelig med et liv i fangenskap. I slike tilfeller vil det også være større behov for spesifikk kompetanse om arten.

Se også veiledning om hva det innebærer å ha tilstrekkelig kompetanse i eget avsnitt

Informasjon om tiltak som skal gjennomføres for å sikre god velferd for dyrene

Det er viktig at søknaden beskriver hvilke spesielle utfordringer som følger med å holde og vise frem de aktuelle dyrene, og hvordan disse utfordringene skal løses. Det kan for eksempel være aktuelt å beskrive tiltak og rutiner for å sikre:

- passende klima for dyr som spesielle krav til dette
- mulighet for aktivitet i vann hvis dette er naturlig atferd
- riktig diett for dyrearter med spesielle behov
- mulighet for tilsyn med ville og sky dyr som holdes på store arealer
- aktivisering av dyr for å sikre at de får nok bevegelse og får utføre naturlig atferd (for eksempel ved å «jakte på» eller lete etter mat)

Hvordan søke om tillatelse?

Søknad om tillatelse sendes via Mattilsynets skjematjenester. For å komme til skjematjenestene, logger du deg på via AltInn.

Du kan bruke denne lenken: [Mattilsynet](#)

For brukerveiledning til skjematjenestene, se vedlegg 2 til denne veilederen.

Husk å søke i god tid før fremvisningen!

Mattilsynet trenger tid til å behandle søknaden, og det er viktig at søknader sendes inn i god tid før fremvisningen skal skje. Hvis søknaden gjelder mange ulike dyrearter eller dyrearter med veldig spesielle behov, må man regne med lengre behandlingstid enn for mer vanlige dyrearter.

§ 5. Kompetanse

I § 5 står det:

Den ansvarlige for fremvisningen skal sørge for at dyrene får tilsyn og stell av et tilstrekkelig antall personer med nødvendige kunnskaper og ferdigheter til å kunne ivareta dyrenes fysiologiske og atferdsmessige behov. Personer som trener og viser frem dyr, skal også ha slike kunnskaper og ferdigheter.

Personer som viser fram dyr, må ha kompetanse

Det er ikke krav om særskilt utdanning, men alle som håndterer dyrene må ha tilstrekkelig kompetanse til å gjøre dette i tråd med kravene i forskriften.

Å ha tilstrekkelig kompetanse betyr å kunne nok om dyrearten og den aktuelle typen dyrehold til å gi riktig daglig tilsyn og stell og til å kunne se, forstå og handle for å ivareta dyras behov. Er dyrene trygge, eller viser de tegn på stress? Det må den som håndterer dyrene kunne vurdere.

Kompetanse omfatter også holdninger, økonomisk og praktisk evne, og vilje til å etterleve kravene i regelverket. Dette betyr at det er ikke nok å ha kunnskapen, den må også brukes i praksis. I tillegg må økonomien være god nok til for eksempel nødvendig veterinærbehandling og et godt levested for dyrene.

Forskriften stiller ikke krav til hvordan den enkelte får den denne kompetansen. Den kan komme fra praktisk erfaring, fra kurs og skolegang eller fra begge deler.

§ 6 Forbud mot visse typer fremvisning

I § 6 står det:

Det er forbudt å fremvise dyr i aktiviteter som innebærer fare for unødige påkjenninger og belastninger for dyrene, herunder:

- a) kamper mellom dyr og mellom mennesker og dyr
- b) falkoneri
- c) rodeo.

Det er forbudt å avlive dyr som underholdning.

Dyr skal ikke fremvises i utstillingsvindu.

Hvilke aktiviteter er det forbudt å vise fram?

Det er forbudt å vise frem aktiviteter der dyrene risikerer unødige påkjenninger og belastninger. Dette betyr at den som vil vise frem dyr, må vurdere hvor nødvendig fremvisningen er, og hvilken belastning den vil medføre for det enkelte dyret. Hvis belastningen er så stor at fremvisningen ikke kan forsvares, er fremvisningen forbudt.

Noen aktiviteter er alltid forbudt. Kamper mellom dyr og mellom mennesker og dyr er et eksempel. I dyrevelferdsloven er det et forbud mot å trene eller bruke dyr i kamper mot andre dyr eller mot mennesker, og forskriften presiserer at det heller ikke er lov å vise frem slike ulovlige aktiviteter. Et eksempel på kamp mellom dyr og mennesker er tyrefekting. Hundekamper og hanekamper er eksempler på kamper mellom dyr.

Det er forbudt å vise frem falkonerer. Falkonerer er hold, trening og bruk av rovfugler til jakt.

Det er forbudt å vise frem «rodeo». Dette er en aktivitet som går ut på å ri på «ville» hester og okser uten bli kastet av. Å fange og binde dyr med lasso på kortest mulig tid er også en øvelse innen rodeo. Hestesporten westernridning (reining) regnes ikke som rodeo.

Avliving av dyr er ikke tillatt underholdning

Avliving av dyr for underholdningens skyld er forbudt etter dyrevelferdslovens § 12. Forbudet mot å avlive dyr som underholdning bunner også i regelverkets formål om å ivareta respekt for dyr.

Avliving av dyr som selvstendig underholdningselement, for eksempel i en forestilling, konkurranse e.l. er forbudt.

Hvis formålet med å vise fram en avliving er kunnskapsformidling og ikke underholdning, er det ikke nødvendigvis forbudt. Å vise slaktning av husdyr på en temadag på en gård trenger for eksempel ikke å være i strid med forskriften.

Dyr skal ikke vises frem i utstillingsvindu

Forbudet i siste ledd gjelder fremvisning av dyr i utstillingsvinduer som er plassert slik at den ansvarlige for virksomheten ikke har kontroll over omgivelsene og hva dyrene utsettes for. Dette kan for eksempel gjelde utstillingsvinduer som publikum kan gå bort til utenom åpningstid, for eksempel i en dyrebutikk, et akvarium eller en dyrehage.

§ 7 Trening av dyr og gjennomføring av fremvisningen

I § 7 står det:

Dyrene skal være tilstrekkelig tamme og tilvendt forholdene under den aktuelle fremvisningen.

Dyrene skal trenes og fremvises på en måte som ikke stresser, skremmer eller skader dem eller påfører dem andre unødige påkjenninger. All bruk av elektrisk strøm for å trene dyrene eller påvirke dem under fremvisning er forbudt.

Dyr som viser vedvarende tegn til frykt eller stress, skal tas ut av treningen eller fremvisningen.

Dyr skal ikke trenes eller fremvises hvis de er påvirket av midler eller behandling som kan gjøre dette dyrevelferdsmessig uforsvarlig.

Syke, skadde, høydrektige og nyfødte dyr kan bare fremvises hvis det ikke går ut over dyrenes velferd. Slike dyr kan ikke fremvises i sirkus.

Dyr kan bare benyttes som ridedyr dersom de er egnet til slik bruk ut fra bl.a. art, størrelse og alder.

Fisk og blekksprut skal ikke tas opp av vannet for fremvisning. Dersom tiftokreps tas opp av vannet for fremvisning, skal oppholdet ute av vann ikke vare lenger enn forsvarlig ut fra arten og lufttemperaturen.

Dyrene må være egnet til fremvisningen

Virksomheten har ansvar for å ta spesielt hensyn til syke, skadde og høydrektige dyr. I dyreparker vil det noen ganger være best for slike dyr å være sammen med flokken sin og/eller i sitt vante miljø, selv om dette innebærer at de vises frem for publikum. Dyreparker og besøksgårder må likevel ha egnede steder å oppstalle syke, skadde og høydrektige dyr som har behov for skjerming fra andre dyr eller fra publikum. Skjerming fra publikum kan også skje ved å begrense publikums adgang til dyret.

Virksomheten må tenke gjennom ulike typer hendelser som kan skje med dyr, og lage gode rutiner for å håndtere uforutsette hendelser. Et praktisk eksempel på dette kan være at et dyr i sirkus blir skadd eller sykt, og dermed må tas ut av dyrenummeret. I noen tilfeller vil det også være ulovlig å transportere et slikt dyr videre til neste sted på reiseruten. Det er viktig at sirkuset har tenkt gjennom på forhånd hvordan dette skal håndteres, og har utarbeidet gode rutiner for å sikre dyrenes velferd når slike situasjoner oppstår.

Ridedyr skal være egnet for formålet (jf. sjette ledd). Struts er et eksempel på dyr som ikke er egnet som ridedyr. Andre dyr kan også være uegnet på grunn av art, størrelse og alder. Selv om dyret er egnet ut fra aret, størrelse og alder, kan det være uegnet på grunn av sykdom, lynne, dagsform m.m.

Hvis virksomheten har dyr som publikum kan ri på, må de også ha rutiner som sikrer at dyrenes egnethet vurderes fortløpende, og at dyr tas ut hvis de ikke er egnet.

Spesielt om fremvisning av tifotkreps ute av vann

Fordi det er en stor belastning for fisk og blekksprut å bli tatt ut av vannet, er det ikke tillat å gjøre dette for å vise dem frem. Tifotkreps tåler bedre å løftes ut av vann, og det er derfor ikke forbudt å gjøre med disse dyrene.

Ulike arter tifotkreps har ulike toleranser for å holdes ute av vann. Kongekrabbe og andre tifotkreps som lever på dypt vann er mer utsatt for belastninger og skader som følge av å bli tatt ut av vannet enn for eksempel strandkrabber.

Tifotkreps må ikke holdes ute av vannet lenger enn nødvendig. I vurderingen av hva som er nødvendig varighet, må dyreholderen legge vekt på toleransegrensene for arten under de aktuelle forhold, sett opp mot hva han ønsker å formidle til publikum. Høyere lufttemperatur tilsier kortere tid ute av vann. Dyrene bør skjermes mot direkte sollys, vind, trekk, frost og regn.

Kongekrabbe bør ikke holdes ute av vannet hvis lufttemperaturen er over 10 °C.

Krabbene bør for øvrig holdes i kar med rennende sjøvann, med temperatur mellom 0 og 4 °C og en oksygenmetning på minimum 80 %.

§ 8. Levemiljø, tilsyn og stell

I § 8 står det:

Dyrene skal ha nødvendig tilsyn og stell. Andre dyr enn fisk, tifotkreps og blekksprut skal etterses minst to ganger daglig.

Dyrene skal ha tilstrekkelig fôr og drikkevann av god kvalitet som dekker deres ernæringsmessige, fysiologiske og atferdsmessige behov ut fra art, alder og tilstand.

Dyrene skal ha muligheter for fri bevegelse, mosjon og utøvelse av naturlig atferd ut fra artens og individets behov. Dyrene skal ha tilstrekkelig plass og egnet underlag til både aktivitet og hvile, samt beskyttelse mot støy og ugunstige værforhold.

Dyrene skal beskyttes mot sykdom og skade, og om nødvendig skal det utføres forebyggende helsestell. Dersom dyr blir syke eller skadet, skal de raskt gis forsvarlig behandling, og om nødvendig holdes adskilt fra de andre dyrene. Det skal tas nødvendige forholdsregler for å hindre smitte til og mellom dyrene. Dersom det kan føre til unødig lidelse for et dyr å leve videre, skal det avlives av en person som er kyndig i dette.

Sosiale dyr skal holdes sammen med andre dyr, fortrinnsvis av samme art. Dyr som er fiendtlige mot hverandre, skal holdes forsvarlig adskilt og om nødvendig uten å kunne se, høre eller lukte hverandre. Rovdyr skal på samme måte holdes adskilt fra byttedyr.

Innfanging og håndtering skal skje skånsomt uten å påføre dyrene skader eller unødig frykt eller stress, eller andre unødige påkjenninger.

Hvordan skal tilsyn og stell av dyrene være?

Forskriften krever at dyrene får tilsyn og stell minst to ganger i døgnet. Noen ganger er det nødvendig å se til dyrene oftere, for eksempel hvis de er syke eller skal føde. Velferden til dyr som holdes i fangenskap er helt avhengig av mennesker. Forsvarlig tilsyn betyr å kontrollere dyret for å oppdage tegn til sykdom, skade, stress eller andre belastninger hos det enkelte dyret, og å sørge for tilgang på vann og fôr. Tilsyn og stell i løpet av døgnet må fordeles slik at dyrene får nødvendig tilgang på mat og vann, og at det ikke går for lang tid før eventuelle problemer oppdages.

Når ville, sky dyr holdes på store områder kan det være vanskelig å kontrollere hvert enkelt dyr to ganger daglig. Det er ikke meningen at kravet om to daglige tilsyn skal gjøre det umulig å ha dyr på denne måten, men virksomheten må sørge for at dyrene får forsvarlig tilsyn likevel. Dette kan for eksempel gjøres ved bruk av videokamera i spesielle områder, eller bruk av gps-sendere som gjør det mulig å oppdage at dyr ikke forflytter seg.

Fisk, tiftokreps og blekksprut er unntatt fra kravet om to daglige tilsyn. Dette betyr ikke at slike dyr er unntatt fra krav om ofte nok tilsyn og stell, men at tilsynsfrekvensen kan være mindre enn to ganger daglig når det er forsvarlig.

Dyrene skal få fôr så ofte de har behov for det. For varmblodige dyr vil dette normalt si at de skal føres minst én gang per dag. Drøvtyggere, hovdyr og andre arter som er tilpasset å spise store mengder næringsfattig mat, bør ha tilgang på dette store deler av døgnet. Selv om rovdyr i naturen ofte må gå uten mat i lengre tidsrom, bør dyr i dyreparker føres daglig. Dette gjelder ikke slanger og andre vekselvarme dyr som er tilpasset å spise store byttedyr med lange mellomrom.

Fôret skal i tillegg til det ernæringsmessige, også dekke dyrenes atferdsmessige behov. Noen dyrearter kan for eksempel ha behov for å bruke lang tid på å spise eller for å gnage. Måten maten tildeles på kan også påvirke helse og velferd. Store mengder mat som legges på bakken, for eksempel lauvverk eller høy, kan gi problemer både med kvaliteten på fôret og risiko for sykdom.

Hvordan skal dyrene ha det der de bor?

Kravene til levemiljø i § 8 er funksjonelt utformet for å dekke en rekke forskjellige situasjoner og dyrearter. Hva som er tilstrekkelig, må avgjøres i hvert enkelt tilfelle. Dyreartens behov, hvordan det enkelte dyret blir påvirket av fremvisningen og hvor lenge fremvisningen varer, har betydning for hva som kreves av levemiljøet. Ved kortvarig fremvisning er det for eksempel ikke alltid relevant å stille samme krav til egnet underlag for hvile eller utøvelse av alle typer naturlig atferd som ved langvarig eller permanent fremvisning.

Dyrene skal ha muligheter for fri bevegelse, mosjon og utøvelse av naturlig atferd ut fra artens og individets behov. For typiske produksjonsdyr vil relevante hold- og

velferdsforskrifter angi veiledende minstekrav til levemiljø, men det at dyrene vises frem kan gi grunnlag for å stille ytterligere krav.

God dyrevelferd for ville eller eksotiske dyr forutsetter et levemiljø som i tilstrekkelig grad tilsvarer det levemiljøet som dyrene har i naturen. Den som viser frem slike dyr må derfor legge til rette for at dyrene får utøve naturlig atferd, også i forbindelse med fôring. Dette kan innebære å sørge for dyret må lete etter eller «jakte på» maten, ved å gjemme mat, dra den langs bakken eller lignende.

Sosiale dyr skal holdes sammen med andre dyr, og helst med dyr av samme art. Dette forutsetter at dyrene går bra sammen. Miljøet må legges til rette i form av nok plass, gjemmedsteder og ressurser til å unngå overdreven konkurranse og aggresjon dyrene i mellom.

Dyr som naturlig er byttedyr skal holdes adskilt fra rovdyr på en slik måte at de ikke stresses av at rovdyr er i nærheten. Det er ikke alltid nok at dyrene ikke kan se hverandre. Å lukte og høre rovdyr kan også være stressende for byttedyr.

For permanente fremvisningssteder er kravene til dyrenes levemiljø strengere enn ved provisorisk oppstalling. Ekstra krav står i § 13. Permanent oppstalling av dyr medfører større behov for å ha kontroll med bl.a. hygiene, smittevern, skadedyrkontroll og brannvarsling. Fysiske krav til bygning, inngjerding og lignende er også skjerpet for permanente fremvisningssteder, da dette er steder som skal være egnet til å ivareta dyrs velferd over et lengre tidsrom.

Hvilke dyr trenger oppholdsrom?

Dyrene skal ha egnet underlag til hvile, og beskyttelse mot støy og ugunstige værforhold. Avhengig av dyreart og værforhold, vil noen dyr trenge et skjul med tre tette vegger og tak eller et isolert rom med varmetilførsel.

Krav til oppholdssted innebærer ikke et absolutt krav om oppholdsrom.

Ved midlertidig fremvisning vil det ikke alltid være behov for oppholdsrom, for eksempel hvis en hest brukes som ridedyr i en park.

Det samme gjelder ved permanent fremvisning av dyrearter som ikke har behov for oppholdsrom. Dette kan for eksempel være dyrearter som lever vilt i Norge, og som har et område der terrenget gir muligheter for naturlig ly og skjerming fra publikum.

§ 9. Oppholdssted

I § 9 står det:

Oppholdsstedet skal være konstruert, innredet og vedlikeholdt slik at dyrene ikke utsettes for skader, unødig stress eller andre unødige påkjenninger. Strømførende innretninger skal ikke brukes for å regulere dyrenes atferd eller begrense deres bevegelsesfrihet innendørs. Bruk av kutrener på melkekyr er likevel tillatt i samsvar med forskrift 22. april 2004 nr. 665 om hold av storfe.

Det skal være godt renhold der dyrene oppholder seg. Avfall og avføring skal fjernes på forsvarlig måte. Døde dyr skal fjernes så raskt som mulig.

Oppholdsstedet skal ha nødvendig sikring mot at dyr kan rømme og mot rovdyr.

Innendørs oppholdssted skal være konstruert og vedlikeholdt slik at risikoen for brann og for at dyr kan brenne inne, blir minst mulig. Dersom det ikke er åpenbart unødvendig, skal egnet brannslukkingsutstyr være tilgjengelig.

Fugler av arter som naturlig vil vagle seg, skal ha mulighet for dette.

Fisk, tifotkreps, blekksprut og andre vannlevende dyr skal ha tilstrekkelig vann av egnet kvalitet og temperatur, og med strømforhold tilpasset artens behov.

Dyrene skal ha mulighet til å holde bekvem avstand til publikum og trekke seg unna uønsket oppmerksomhet, om nødvendig ved å søke skjul.

Det skal være lett synlig informasjon på oppholdssteder for dyr der publikum har adgang om å ikke skremme dyrene, og om hvorvidt publikum kan berøre og føre dyrene.

Når er det «åpenbart unødvendig» med brannslukkeutstyr?

Minstekravet for å kunne si at brannslukkeutstyr er unødvendig, er at faren for at dyr kan brenne inne er neglisjerbar. Dette kan for eksempel være tilfelle hvis dyrene fritt kan gå ut og inn og uteområdet er trygt selv om oppholdsrommet brenner.

I bygninger uten elektrisk strøm, og hvor man heller ikke bruker bygningen til å oppbevare brannfarlige væsker, lettantennelig materiale eller motorer og motorkjøretøy, vil brannfaren i utgangspunktet være minimal.

I dyreparker er det alltid krav om brannslukkeutstyr. Dette står i § 16.

Dyrene skal skjermes mot uønsket kontakt med publikum

Dyrene skal ha mulighet til å holde en bekvem avstand til publikum og trekke seg unna uønsket oppmerksomhet, om nødvendig ved å søke skjul. For noen dyr vil det være tilstrekkelig å være ute av syne for publikum, for eksempel i et hus eller bak vegetasjon. Andre dyr har behov for å holde en viss avstand for å føle seg trygge, såkalt fluktavstand.

Hvis dyret viser at det hviler og slapper av selv om publikum er til stede, er det tegn på at kravet er ivaretatt.

Når dyr vises frem for publikum i kort tid er det ikke alltid behov for skjul eller stor avstand til publikum. Dyr bør likevel alltid ha anledning til å trekke seg unna uønsket berøring. Hvis dyrene ikke kan trekke seg unna, for eksempel fordi de står bundet, bør det være en ansvarlig person til stede.

Kapittel 3. Melding og dokumentasjon

§ 10. Generelle krav til melding

I § 10 står det:

Fremvisning av dyr skal være meldt til Mattilsynet senest 1 uke før fremvisningen starter. Endringer i opplysningene skal meldes til Mattilsynet så snart som mulig.

Meldingen skal inneholde nødvendige og relevante opplysninger om:

- a) den ansvarlige for fremvisningen*
- b) navn på virksomheten*
- c) hvor fremvisningen skal skje*
- d) type fremvisning*
- e) dato for oppstart for midlertidig fremvisning*

- f) dato og klokkeslett for oppstart og slutt
- g) dyrearter og antall dyr som skal fremvises
- h) opprinnelsessted til dyrene.

Mattilsynet spesifiserer i meldesystemet hva som er nødvendige og relevante opplysninger etter annet ledd.

Fremvisningen kan kun skje i den perioden som er meldt inn i henhold til annet ledd.

Midlertidig fremvisning av kjæledyr der eieren ledsager dyret og har ansvaret for tilsyn og stell, er unntatt fra kravet om melding.

Alle som skal vise frem dyr må gi melding om dette til Mattilsynet minimum en uke før fremvisningen skal skje.

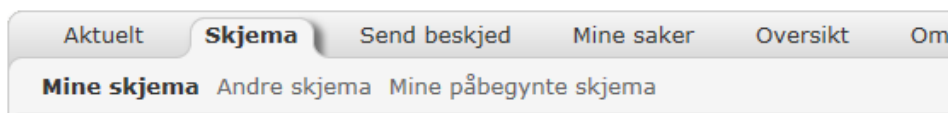
Hvem må melde om fremvisning?

Alle som viser frem dyr midlertidig eller i dyrepark, skal melde fra om dette til Mattilsynet. Det er virksomheten som har ansvaret for at opplysningene som er gitt til Mattilsynet, er riktige.

Midlertidig fremvisning skal meldes for hvert arrangement.

Dyreparker trenger ikke melde fra om fremvisning for hver sesong eller hvert år, men må gi melding dersom det skjer relevante endringer. Relevante endringer er endringer i opplysningene som skal gis ved melding, og som er listet under.

Hvis virksomheten allerede er registrert i vårt system, må du gå inn og kontrollere at opplysningene er riktige. Dette gjør du i Mattilsynets skjematjeneste på internett. Når du har logget deg inn velger du fane «Mine skjema»

Under «Mine skjema» velger du det skjema som heter «Endre informasjon om dyrehold»

Kontroller opplysningene, gjør relevante endringer, og fyll ut informasjon om arter du skal vise frem.

Hvis virksomheten ikke er registrert i vårt system, må du registrere den på Mattilsynets skjematjenester. Se veiledning under for hvordan dette skal gjøres.

Hva skal meldinger om fremvisning av dyr inneholde?

Meldingen må inneholde følgende informasjon:

Informasjon om virksomheten

- ansvarlig person for virksomheten
- virksomhetens navn
- beskrivelse av driftsform og driftsplan.
 - Med «driftsform» menes først og fremst måten dyrene holdes på, for eksempel ute eller inne, i løsdrift eller på bås.
 - Driftsplan er en beskrivelse av hvordan virksomheten skal drives. Den bør inneholde en kort, overordnet beskrivelse av rutiner for tilsyn, stell og eventuelt håndtering av dyrene som vises frem. Hvis virksomheten har spesielle fokusområder eller andre formål enn kun kommersiell fremvisning, for eksempel bevaring av dyrearter, kan dette også beskrives i driftsplanen.
- beskrivelse av system for dokumentasjon av de forholdene som er omtalt i § 12.

- Dette innebærer en beskrivelse av virksomhetens interne rutiner og systemer for dokumentasjon.
- kart som viser fremvisningsstedets geografiske plassering
- plantegning over fremvisningsstedet
 - Arealet for hver art og hvert individ, områdets innhold og plassering i forhold til andre arter, er relevant informasjon som bør inngå.
- dokumentasjon som viser at virksomhetens økonomi kan sikre god dyrevelferd
 - Her er det naturlig med et budsjett som både viser inntektsgrunnlaget og hvilke utgifter virksomheten regner med å ha for å ivareta dyrenes velferd (fôring, tilsyn, beriking av oppholdsområde, veterinær m.m.).

Hvis virksomheten nylig har gitt disse opplysningene til Mattilsynet, for eksempel i forbindelse med registrering av dyreparken (melding om fremvisning, § 10), trenger den kun å sende inn opplysninger som har betydning for de dyreartene som det søkes om å vise frem nå.

Informasjon om dyrene som det søkes om å få vise frem

- Hvilke dyrearter skal vises frem?
- Hvor mange dyr av hver art?
- Dyrenes opprinnelse, det vil si hvilket land de kommer fra. Dette må spesifiseres for hvert dyr eller hver gruppe av dyr. En gruppe dyr er dyr av samme art som har samme opprinnelse.

Informasjon om kompetansen til personene som skal håndtere dyrene

Dette må beskrives for alle dyreartene, og gjelder alle personer som har ansvar for håndtering og stell av dyrene.

Det er ingen krav om spesifikk dokumentasjon av kompetansen, men søknaden må inneholde informasjon om eventuell relevant utdanning, arbeidserfaring og andre relevante momenter som beskriver kompetansen.

Hva som regnes for relevant, vil variere avhengig av blant annet dyreart.

Det kreves for eksempel mer spesifikk kompetanse for å sikre god dyrevelferd for dyrearter som ikke vanligvis holdes som husdyr, enn for arter det normalt er en del kunnskap om i befolkningen fordi de er vanlige husdyr, eller for hold av eksotiske arter som har behov for et annet miljø (for eksempel temperatur, luftfuktighet) enn det som naturlig finnes i Norge.

Noen dyrearter har behov som er vanskeligere å tilfredsstille i fangenskap enn andre dyr, fordi deres naturlige atferd er mindre forenelig med et liv i fangenskap. I slike tilfeller vil det også være større behov for spesifikk kompetanse om arten.

Se også veiledning om hva det innebærer å ha tilstrekkelig kompetanse i eget avsnitt

Informasjon om tiltak som skal gjennomføres for å sikre god velferd for dyrene

Det er viktig at søknaden beskriver hvilke spesielle utfordringer som følger med å holde og vise frem de aktuelle dyrene, og hvordan disse utfordringene skal løses. Det kan for eksempel være aktuelt å beskrive tiltak og rutiner for å sikre:

- passende klima for dyr som har spesielle krav til dette
- mulighet for aktivitet i vann hvis dette er naturlig atferd
- riktig diett for dyrearter med spesielle behov
- mulighet for tilsyn med ville og sky dyr som holdes på store arealer
- aktivisering av dyr for å sikre at de får nok bevegelse og får utføre naturlig atferd (for eksempel ved å «jakte på» eller lete etter mat)

Hvordan melder jeg fra om fremvisning?

Melding om fremvisning av dyr gjøres på Mattilsynets skjematjenester.

For å komme til skjematjenestene logger du deg på via AltInn.

Du kan bruke følgende lenke: [Mattilsynet](#)

Se avsnittet over for informasjon om hva meldingen skal inneholde. Dette er også beskrevet i skjematjenesten.

For brukerveiledning til skjematjenestene, se vedlegg 2 til denne veilederen.

§ 11. Tilleggskrav ved melding om dyrepark

I § 11 står det:

Melding om fremvisning i dyrepark skal i tillegg til det som er nevnt i § 10, inneholde følgende opplysninger:

- a) *beskrivelse av driftsform og driftsplan*
- b) *beskrivelse av system for dokumentasjon i henhold til § 12*
- c) *kart som viser fremvisningsstedets geografiske plassering*
- d) *plantegning over fremvisningsstedet*
- e) *dokumentasjon som viser at virksomhetens økonomi kan sikre god dyrevelferd.*

Dersom det ansees nødvendig, kan Mattilsynet kreve ytterligere opplysninger.

Se veiledning til § 10.

§ 12. Dokumentasjon

I § 12 står det:

Etterlevelse av forskriftsfestede krav til ivaretagelse av dyrenes velferd skal kunne dokumenteres, herunder personalets kunnskaper og ferdigheter, samt rutiner for fremvisning, føring og stell.

For fremvisning i dyreparker og sirkus skal det føres løpende journal med nødvendige opplysninger om:

- a) *dyrearter*
- b) *antall dyr av hver art*
- c) *fødsler, sykdom og skader*
- d) *døde dyr med sannsynlig årsak*
- e) *tilsyn og behandling utført eller foreskrevet av veterinær eller fiskehelsebiolog*

Dokumentasjonen skal oppbevares i minst fem år for dyreparker og hele den aktuelle sesongen for sirkus. Dokumentasjonen skal på forespørsel legges frem for Mattilsynet.

Dyreparker må beskrive sine interne rutiner og systemer for dokumentasjon. Se også veiledning om søknad/melding om dyrepark (§ 10).

Kapittel 4. Spesielle bestemmelser om dyreparker

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder kun for dyreparker. Siden dyreparker er stasjonære, varige anlegg, gjelder flere krav til hvordan de skal være utformet og til tekniske innretninger og brannsikring. Det er også flere krav som gjelder for å forebygge sykdom hos dyrene.

§ 13 Tilleggskrav for levemiljø og oppholdssted

I § 13 står det:

I tillegg til krav i § 8 og § 9 gjelder følgende krav:

- a) *oppholdssteder for dyr skal ha utforming, innredning og materialer som er egnet for rengjøring og desinfeksjon*
- b) *oppholdssteder for dyr og lager for fôr skal være tilstrekkelig sikret mot skadedyr, og om nødvendig skal det foretas skadedyrbekjempelse*
- c) *innendørs oppholdssteder skal ha lysforhold, temperatur og luftkvalitet tilpasset dyrenes behov*
- d) *for dyr med naturlig levested under andre klimatiske forhold enn i Norge skal det legges spesielt til rette for å ivareta særlige krav til temperatur og luftfuktighet, om nødvendig med egnet klimaregulering*
- e) *uteområder for landdyr skal ha egnet underlag og om nødvendig være drenert slik at det ikke blir gjørmete*
- f) *det skal være avsatt egnede oppholdssteder for dyr som er syke eller skadde, for dyr som skal føde eller ruge, og for nyfødte/nyklekte unger. Det skal finnes egnede steder for isolasjon av dyr som mistenkes å ha en smittsom sykdom.*

§ 14. Helse

I § 14 står det:

Dyreparker skal ha avtale med eller ansatt veterinær for jevnlig tilsyn med dyrenes helse. For fisk, tifoekreps og blekksprut kan dette tilsynet utføres av fiskehelsebiolog.

Det skal gjennomføres rutinemessige tiltak som holder parasittbelastningen på dyrene så lav som mulig.

§ 15. Tekniske innretninger

I § 15 står det:

Systemer for ventilasjon og gjødselhåndtering skal være utformet, drevet og vedlikeholdt slik at for høye konsentrasjoner av gasser og avfallsstoffer ikke oppstår. Dette gjelder også for systemer som skal sikre forsvarlig vannkvalitet for fisk, tifoekreps, blekksprut og andre vannlevende dyr. Det skal finnes egnet nødventilasjon eller nøddoksygenering der dette er relevant for å ivareta dyrenes velferd ved teknisk svikt.

Automatisk eller mekanisk utstyr som er viktig for dyrenes velferd, skal etterses regelmessig. Dersom det er kritisk viktig for dyrevelferden, skal det finnes varslingssystemer som varsler ved svikt i slikt utstyr. Varslingssystemene skal fungere også ved svikt i strømforsyningen og testes jevning i henhold til leverandørens anvisning. Feil eller mangler ved utstyret eller varslingssystemene skal rettes straks de oppdages. Er retting ikke mulig, skal det iverksettes tiltak som sikrer at dyrenes velferd likevel ivaretas.

§ 16. Brannsikring

I § 16 står det:

Ventilasjonsanlegg skal ikke kunne spre branngasser inn i dyrenes oppholdsrom. Bygninger med dyr skal ha et tilstrekkelig antall enheter for slukking av brann, hensiktsmessig plassert. Slike bygninger skal også ha egnet brannvarslingsanlegg dersom det ikke er åpenbart unødvendig. Alarmen skal testes jevnlig etter leverandørens anvisning, og feil skal rettes straks de oppdages.

Kravet om brannvarslingsanlegg i bygninger i dyreparker gjelder uavhengig av antall dyr som holdes i bygningen.

Brannvarslingsanlegget må være egnet. I dette ligger det blant annet at varslingen må være av en sånn art at den kan oppfattes av personer som vet hva de skal gjøre hvis alarmen går. I praksis betyr dette at varslingsanlegget må være koblet til varsel på mobiltelefon, varslingssentral eller liknende dersom det ikke er personer til stede i nærheten av bygningen til enhver tid.

Dyreparken må ha rutiner for å sikre at «mobile løsninger» for brannvarslingsanlegget alltid er betjent i perioder når det ikke er personer til stede i dyreparken.

Når er det «åpenbart unødvendig» med brannvarslingsanlegg?

Minstekravet for å kunne si at brannvarslingsanlegg er åpenbart unødvendig, er at faren for at dyr kan brenne inne, er neglisjerbar.

Dette kan for eksempel være tilfelle i bygninger uten elektrisk strøm, og hvor man heller ikke bruker bygningen til å oppbevare brannfarlige væsker, lettantennelig materiale eller motorer og motorkjøretøy.

I dyrerom hvor dyra fritt kan gå inn og ut av bygningen døgnet rundt gjennom store åpninger, er også faren for at dyra brenner inne minimal. Det er en forutsetning at dyrene er vant med å gå ut av bygningen, og at området rundt bygningen er stort nok til at dyra ikke blir skadd.

Vedlegg 1: Dyrearter som er tillatt i dyreparker og ved midlertidig fremvisning uten særlig tillatelse

I vedlegg 1 til forskriften står det en liste over dyrearter som kan vises frem midlertidig og i dyreparker, uten særskilt tillatelse:

Pattedyr

Dromedar, Camelus dromedarius

Esel, tamformer av Equus asinus

Hest, tamformer av Equus caballus

Hund, tamformer av Canis familiaris

Kamel, Camelus bactrianus

Kanin, tamformer av familien Leporidae

Katt, tamformer av Felis silvestris catus

Lama, Lama glama og alpakka Vicugna pacos

Muldyr

Mulesel

Sau og geit, tamformer av Ovis aries og Capra hircus

Storfe, Bos taurus og Bos indicus

Svin, tamformer av Sus domestica

Tamrein Rangifer tarandus tarandus

Chinchilla Chinchilla laniger (domestisert form som er i handelen)

Degus Octodon degus

Hamstertyper:

Campbells (stripet) dverghamster Phodopus campbellii

Dverghamster kryssning Phodopus campbellii x sungorus

Gullhamster Mesocricetus auratus

Kinesisk hamster Cricetulus griseus

Roborovski dverghamster Phodopus roborovskii

Russisk (sibirsk) dverghamster Phodopus sungorus

Ilder, domestiserte kryssninger med utgangspunkt i Mustela putorius

Marsvin Cavia porcellus

Mus, domestiserte former av Mus musculus

Rotte, domestiserte former av Rattus norvegicus

Ørkenrotte Meriones unguiculatus

Fugler

And, rene tamformer av artene stokkand Anas platyrhynchos og moskusand Cairina moschata

Gås, rene tamformer av arten grågås Anser anser

Høne, rene tamformer av Gallus gallus

Kalkun Meleagris gallopavo

Tamdue (artistduer, brevduer) av arten Columba livia domestica

Alle fuglearter det er lovlig å holde som husdyr eller hobby/selskapsdyr.

Akvatiske dyr

Fisk

Tifotkreps

Blekksprut

Reptiler

Slanger

Grønn trepyton - Morelia viridis

Hagetreboa - Corallus hortulanus

Kongeboa - Boa constrictor

Kongepyton - Python regius

Kongesnok - Lampropeltis getula

Kornsnok - Pantherophis guttatus

Melkesnok - Lampropeltis Triangulum

Regnbueboa - Epicrates cenchria

Teppepyton - Morelia spilota

Øgler

Dvergvaran - Varanus acanthurus

Kranset gekko - Correlophus ciliates, tidligere Rhacodactylus ciliates

Leopardgekko - Eublepharis macularius

Perlefirfisle - Lacerta lepida

Pigghaleagam - Uromastyx ocellate

Skjeggagam - Pogona vitticeps

Stor daggekko - Phelsuma madagascariensis

Skilpadder

Gresk landskilpadde - Testudo hermanni

Kinesisk trekjølskilpadde - chinemys reevesi

Rødfotet skogskilpadde - Chelonoidis carbonarius, tidligere Geochelone carbonaria

Hvilke fuglearter kan vises frem uten tillatelse fra Mattilsynet?

Forskrift om fremmede organismer beskriver hvilke dyrearter det er forbudt å holde i Norge. Det er Miljødirektoratet som har ansvaret for denne forskriften. Struts, stökkand, moskusand, svanegås og latterdue er ikke omfattet av forskriften om fremmede organismer. I tillegg beskriver den i vedlegg II at det er tillatt å holde emu, nandu, papegøyer (inkludert kakadue) og finkefugler uten spesiell tillatelse fra Miljødirektoratet.

Dette betyr i praksis at det er tillatt å vise frem fugler av artene som er nevnt her, uten tillatelse fra Mattilsynet.

Vedlegg 2: Brukerveiledning til Mattilsynets skjematjenester

Du skal bruke Mattilsynets skjematjenester når du skal melde om fremvisning av dyr. Det samme gjelder dersom du skal søke om å holde andre dyr enn de som er oppgitt i vedlegget i forskriften, eller hvis du skal søke om å vise frem dyr i sirkus.

For å komme til skjematjenestene logger du deg på via AltInn.

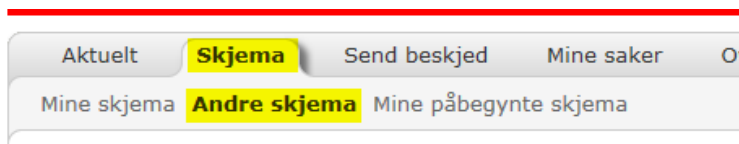
Du kan bruke følgende lenke: [Mattilsynet](#)

Bildet du kommer inn i ser ut som følger:

Det ligger lenke til en egen brukerveiledning for skjematjenesten inne i dette bildet. Vi anbefaler at du følger denne hvis det er første gangen du bruker skjematjenesten.

Når du har logget deg inn med riktig virksomhet, skal du velge skjemaet du skal benytte. Klikk på fanen «Skjema» og deretter «Andre skjema»

Du kommer nå inn i et bilde der du skal velge skjemaet som heter «Nytt dyrehold»

Andre skjema

Her kan du åpne nye skjema og se relevant informasjon. Kli

Velg et skjema

Eksport

Rekvisisjon av eksportattest for fisk

Eksportattest for fisk

Forespørsel om bytte, kopi eller kansellering av fiskeekspo

Plantesunnhetssertifikat for eksport

Godkjenninger, registreringer, tillatelser

Ny importør av næringsmidler

Ny importør av fôrvare

Ny importør av biprodukter

Ny importør/produsent av kosmetikk og tatoveringsproduk

Ny importør av planter og plantemateriale m.m

Nytt dyrehold

Ny eksportør av planter og plantemateriale

Ny fôrvarevirksomhet

I neste bilde velger du aktivitet «Fremvisning av dyr/Dyreansamling»

I neste trinn må du fylle inn opplysninger om virksomheten (adresse, kontaktpersoner etc).

I trinnet «Velg produksjonsform» velger du type fremvisning.

Skjemaet vil heretter være tilpasset produksjonsformen du har valgt (akvarium, besøksgård, dyrehage, midlertidig dyrearrangement eller sirkus).

I trinnet «Registrer vedlegg» skal du sende inn dokumentasjon på de opplysningene som er beskrevet over i avsnittene «Hva skal søknader om å vise frem dyr inneholde?» (under § 4) og «Hva skal meldinger om fremvisning av dyr inneholde?» (under § 10). Se også informasjon om vedlegg i hjelpeteksten i dette trinnet.

Hvis du ikke kan sende vedlegg i elektroniske dokumenter, må du hake av for dette og ettersende dokumentasjonen i papirform.